

تجمل گرایی و فساد موجب سقوط تمدن‌ها و دولت‌ها می‌شود

عضو هیأت علمی دانشگاه اصفهان معتقد است: یکی از عوامل سقوط دولت و تمدن در طول حیات بشر تجمل پرستی بوده است. این روحیه عامل سستی و ضعف هر تمدنی بوده و در نتیجه آن نیروی خلاق خود را از دست داده است.

عضو هیأت علمی دانشگاه اصفهان معتقد است: یکی از عوامل سقوط دولت و تمدن در طول حیات بشر تجمل پرستی بوده است. این روحیه عامل سستی و ضعف هر تمدنی بوده و در نتیجه آن نیروی خلاق خود را از دست داده است.

به گزارش خبرگزاری مهر، دکتر اصغر منتظرالقائم در نوشتاری در نشریه سوره اندیشه به موضوع سنت‌های الهی پرداخته و معتقد است طبق آیات قرآن نقش عوامل داخلی در انحطاط تمدن‌ها موثرتر از عوامل خارجی است. وی یکی از مهم‌ترین عوامل سقوط تمدن‌ها را تجمل پرستی و فساد می‌داند و معتقد است بررسی نمونه‌های تاریخی مثل دولت آتن و روم و حکومت مسلمانان در آندلس و صفویه، دیدگاه‌های قرآن را تأیید می‌نماید.

اصغر منتظرالقائم در ابتدای این نوشتار با تأکید بر اینکه قرآن برای جامعه همچون فرد شخصیتی مستقل قائل است و جامعه در تعیین جهت و ساختار تاریخ و تعیین سرنوشت خود با آزادی گام بر می‌دارد، می‌نویسد: «از دیدگاه قرآن انسان موجودی است زنده، فعال و صاحب اختیار اعمال و رفتار خود در ساختن تمدن و فرهنگ خود، مسئول است و در برابر کار کردن خود مسئولیت دارد. در این صورت تمدن‌ها و دولت پیشرفت نمی‌کنند مگر به تلاش و کوشش، ایستادگی و مقاومت. سقوط و انحطاط آنان به علل و عوامل داخلی و خارجی و اعمال و رفتار خود کارگزاران و نخبگان و پیروان آن‌ها وابسته است.»

وی تصریح می‌کند: «یکی از عوامل سقوط دولت و تمدن در طول حیات بشر تجمل پرستی بوده است. این روحیه عامل سستی و ضعف هر تمدنی بوده و در نتیجه آن نیروی خلاق خود را از دست داده است. فیلسوفان تاریخ نیز به این مهم اشاره کرده‌اند، ابن خلدون در نگرشی دینی حس خوشگذرانی و تجمل را در انحطاط سیاسی و اجتماعی [موثر] می‌داند و هر گونه غرق شدن در فساد و تباهی را به نوعی به تجمل پرستی و ناز و نعمت دنیوی ربط می‌دهد. وی شاهد مثال را دولت‌های اسلامی اندلس می‌داند که به علت غرق شدن در خوشگذرانی و تجمل در نهایت فساد و بی‌بند و باری اخلاقی و از دست دادن عصبيت از میان رفتند.»

منتظرالقائم با استناد به آیات قرآن می‌نویسد: «اگر در جامعه روحیه سستی و تنبلی و بی‌ارادگی و طفره و تسلیم و عدم آمادگی پدیدار شود موجب شکست تمدن‌ها و دولت‌ها می‌گردد. در این صورت جامعه تنبل، شایستگی و لیاقت خود را از دست می‌دهد و مستوجب عذاب دردناک و سقوط و انقراض می‌گردد.»

وی همچنین با اشاره به آرای ابن خلدون که می‌گوید: به هر اندازه مردم بیشتر در ناز و نعمت و تجمل فرو روند به همان میزان هم به نابودی نزدیک‌تر می‌شوند، علت ناکامی و شکست جوامع را در روانکاوی اجتماعی و اخلاقی آن‌ها جستجو می‌کند و آن را در دو بند توضیح می‌دهد.

۱ - انسانی که پیوسته به شادی افراطی و تجمل و عیش و نوش و پرخوری غذاهای لذیذ خو گرفت، روحیه پشتکار و اراده قوی خود را از دست می‌دهد و ضعف بنیه جسمی پیدا می‌کند. مرکز تفکرشناختی وی از تعادل خارج شده از ادراک و تفکر مثبت باز می‌ماند و اراده و تصمیم استوار خود را از دست می‌دهد.

۲ - بر اثر تجمل پرستی، اختلالات روانی ایجاد می‌گردد و فکر اعمال مثبت و اصول انسانی و معیارهای اخلاقی از مسیر اصلی خود منحرف شده و در نتیجه تحریفات شناختی در انسان بروز می‌کند و خوگیری وی به سوی سستی افزایش یافته و بعد افراطی گرایی به تجمل در بالاترین حد آن در انسان به وجود می‌آید.

عضو هیأت علمی دانشگاه اصفهان با استناد به آیات قرآن تأکید می‌کند: تجمل پرستی یک حالت تک بعدی را در انسان ایجاد می‌کند که به هیچ وجه سیری نخواهد داشت. نتیجه این حالت اسراف و فساد، موجب ایجاد روحیه بی‌نیازی و طغیان می‌گردد... در نتیجه روحیه استغنا، آسیب‌های اجتماعی فراوانی دامن گیر جامعه خواهد شد و فرهنگ مصرف گرایی و لوکس پرستی و رفاه زندگی به صورت نوعی مسابقه در میان اقشار جامعه گسترش می‌یابد.

وی در بخش از مقاله خود با بررسی انحطاط چهار تمدن یونان، روم، اندلس، و ایران صفوی نتیجه می‌گیرد: این دولت‌ها و تمدن‌ها بر اثر سستی و تنبلی سقوط کردند و دولت‌های بی‌شمار دیگری نیز در تاریخ هستند که گرفتار این بله گردیدند. بدین سان قرآن و متفکران فساد و ابتذال را عامل انحطاط داخلی جامعه و پرتگاه نابودی آن‌ها دانسته و چه بسیار تمدن‌ها و دولت‌ها که اسیر تجمل پرستی فساد و بی‌بند و باری شدند، به دلیل اعمال اختیاری خودشان، در گرداب حادثات گرفتار آمده و طومار حیات آن‌ها در هم نوردیده شد.

این استاد دانشگاه در پایان تأکید می‌کند: قرآن مجید تخلف ناپذیری سنت‌های الهی را تابع علت و معلول می‌داند و انسان‌ها را مسئول اعمال خود و نقش آنان را در پیشرفت و سقوط تمدن موثر دانسته است و زوال و انحطاط دولت‌ها را مربوط به علل و عوامل داخلی و خارجی می‌داند که نقش عوامل داخلی در این میان برجسته‌تر است. قرآن مجید نقش تلاش و کوشش را در پیشبرد تمدن‌ها و حس آسایش جویی و تجمل گرایی و خوشگذرانی و سستی و تسلیم و فساد و ابتذال را بیش از عوامل دیگر

در انحطاط و سقوط تمدن‌ها اهمیت داده است.

*نوشتار فوق‌الذکر در صفحات ۱۷۶ تا ۱۷۹ از شماره ۸۲ - ۸۳ نشریه «سوره اندیشه» با عنوان «جوامع چگونه به انحطاط می‌رسند؟ نقش تجمل و سستی در سقوط تمدن‌ها» منتشر شده است.